

Paweł Olbrycht¹

Pod merytoryczną opieką pplk. dr. Marka Bodzianego

IMIGRANCY W POLSCE – SYTUACJA PRAWNA CUDZOZIEMCÓW ORAZ CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GRUP

Abstrakt: Artykuł opisuje zjawisko imigracji do Polski. Analizuje wybrane, najbardziej liczebne i najbardziej charakterystyczne zdaniem autora grupy imigrantów. Charakteryzuje sytuację prawną imigrantów w kontekście praw i obowiązków cudzoziemców w Polsce. Wskazuje pozytywne i negatywne aspekty imigracji zarówno z punktu widzenia państwa przyjmującego, jak również osób osiedlających się w Polsce. Zwraca uwagę na problemy asymilacyjne i integracyjne imigrantów przebywających w Polsce.

Słowa kluczowe: migracje, cudzoziemcy, imigranci, polityka społeczna, prawo

WSTĘP

Zjawisko migracji, czyli przemieszczania się, zmian miejsca zamieszkania lub pobytu ludzi jest znane już od zarania ludzkości. Najczęściej wiązało się z chęcią poprawy warunków życia pod względem ekonomicznym lub poprawą bezpieczeństwa. Istnieją różne kryteria klasyfikujące migracje:

- międzynarodowy lub wewnątrzpaństwowy charakter;
- długość okresu przebywania w nowym miejscu;
- punkt, z którego obserwujemy migracje (tzn. kraj, z którego ludzie wyjeżdżają lub do którego przyjeżdżają);
- status prawny osoby migrującej;
- stopień dobrowolności migracji;
- podstawowa przyczyna migracji².

Imigracja jest rodzajem migracji. Według trzeciego kryterium, czyli w zależności od przyjętej perspektywy obserwacji, wyróżniamy emigrację, czyli odpływ ludności z danego obszaru oraz imigrację, czyli napływ ludności do danego państwa. O tym, czy migracja jest imigracją świadczy długość pobytu. Według Organizacji Narodów Zjednoczonych, imigracja nie obejmuje pobytu poniżej 3 miesięcy. Może mieć charakter krótkoterminowy (pobyt do 12 miesięcy) lub długoterminowy (pobyt powyżej 12 miesięcy). Imigrantem jest osoba, która przybyła do danego kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu.

¹ Paweł Olbrycht – student II roku stacjonarnych studiów II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu.

² K. Gmaj, *Wprowadzenie w zagadnienia migracji i integracji*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012, s. 11-12.

1. POLSKA JAKO CEL MIGRACJI

Na scenie migracyjnej Polska jest nadal traktowana jako kraj emigracyjny, na co wskazuje systematyczny odpływ ludności za granicę. Tym niemniej jednak coraz więcej cudzoziemców przybywa do nas w celach ekonomicznych lub politycznych. Do 1989 roku surowa polityka wizowa ograniczała liczbę imigrantów głównie do komunistów uciekających przed juntami wojskowymi. Po transformacji ustrojowej i związanej z nią liberalizacji zasad wjazdu i pobytu obcokrajowców, zaczęli napływać cudzoziemcy z sąsiadujących państw wschodnich, ale również wysokiej klasy specjaliści z Zachodu, czy też przybysze z Azji i Afryki. Skala tego procesu jest zmienna. Nowy rozdział w historii imigracji oznaczało wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. oraz strefy Schengen w 2007 r. Imigranci zaczęli być dzieleni na obywateli UE oraz tzw. państw trzecich. Podział ten nie ma charakteru jedynie formalnego, wiąże się bowiem z odmiennymi procedurami wjazdu do Polski w zależności od narodowości cudzoziemca. Obowiązują dwa rodzaje wiz: krajowa i wiza Schengen. Pierwsza pozwala cudzoziemcom na wjazd lub wjazd w terminie nieprzekraczającym trzech miesięcy tylko na teren Rzeczypospolitej Polskiej. Druga pozwala na tranzyt przez strefę Schengen lub pobyt w kraju należącym do strefy, który nie może przekraczać trzech miesięcy.

Najczęstszymi powodami osiedlania się cudzoziemców w Polsce są:

- chęć dołączenia do „starych” grup imigranckich (np. z Wietnamu, Armenii, Afryki);
- traktowanie Polski jako obszaru przejściowego w drodze do innego kraju;
- napływ siły roboczej z krajów biedniejszych (Ukraina, Białoruś);
- podejmowanie pracy przez kadry wysoko wykwalifikowane;
- osiedlanie się cudzoziemców i reemigrantów z podwójnym obywatelstwem;
- zawieranie małżeństw z Polakami;
- podejmowanie studiów w Polsce;
- osiedlanie się uchodźców³.

Bardzo trudno jest oszacować liczbę cudzoziemców przebywających na terytorium RP, a szczególnie nielegalnych imigrantów. Według szacunków organizacji pozarządowych może ich być 200-300 tysięcy⁴. Głównymi źródłami informacji są dane publikowane przez Urząd ds. Cudzoziemców, Główny Urząd Statystyczny, dane pochodzące ze Spisu Powszechnego z 2011 roku. Spis ludności z 2011 roku wykazał, że w Polsce przebywa czasowo 56,3 tys. stałych mieszkańców innych krajów, z których ponad 27 tys. przebywa u nas co najmniej rok⁵.

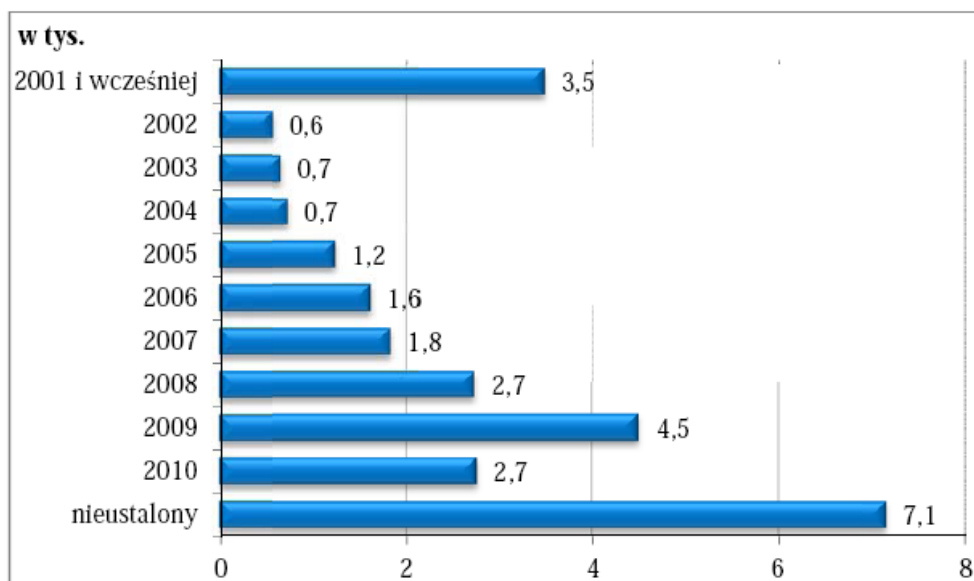
---

³ *Ibidem*, s. 25-26.

⁴ G. Walczak, *Grupy cudzoziemców w Polsce*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012, s. 125.

⁵ *Migracje zagraniczne ludności: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2013, s. 28.

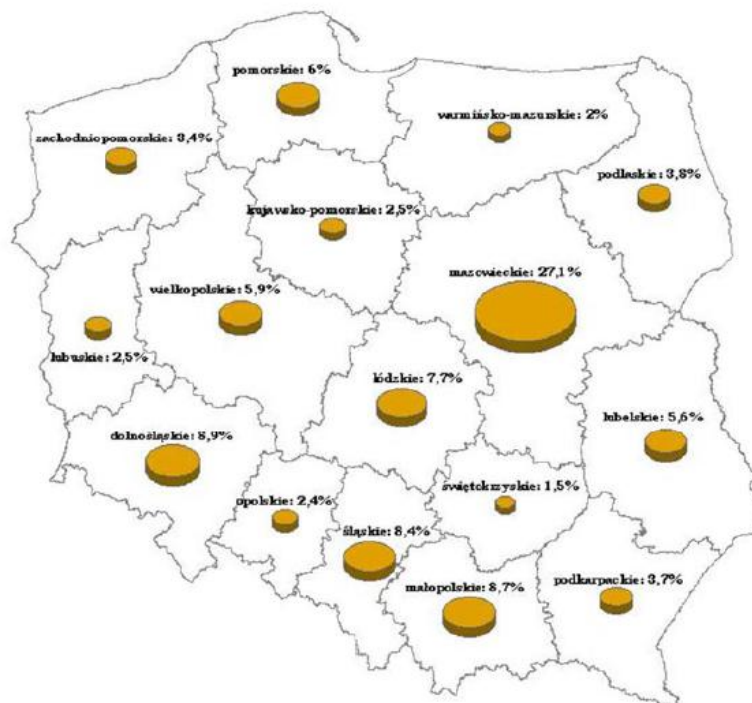
IMIGRANCI W POLSCE – SYTUACJA PRAWNA CUDZOZIEMCÓW
ORAZ CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GRUP

Rys. 1. Imigranci przebywający w Polsce czasowo co najmniej 12 miesięcy według roku przybycia (w tys.)

Źródło: *Migracje zagraniczne ludności: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2013.

Rozmieszczenie imigrantów na terenie Polski nie jest równomierne. Połowa z nich zamieszkuje cztery województwa (mazowieckie, dolnośląskie, małopolskie, śląskie). Najmniej osiedliło się w warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim.

Rys. 2. Rozmieszczenie imigrantów w Polsce

Źródło: *Migracje zagraniczne ludności: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2013.

Największą grupę stanowią obywatele Ukrainy (6,6 tys.), dużą zbiorowością są obywatele Białorusi, Rosji i Chin (po około 1-2 tys. osób), dalej obywatele Bułgarii i Wietnamu (po około 0,8 tys. osób)⁶.

Napływ imigrantów generuje zjawiska zarówno negatywne, jak i pozytywne dla społeczeństwa państwa przyjmującego. Do tych pierwszych można zaliczyć:

- zanik tożsamości narodowej;
- terroryzm i transnarodową przestępczość zorganizowaną;
- przenoszenie konfliktów z państw pochodzenia imigrantów do państw przyjmujących;
- rozwój drobnej i zorganizowanej przestępczości, prostytucji, handlu ludźmi, przemytu narkotyków;
- napływ imigrantów nielegalnych;
- obciążenie budżetu państwa wydatkami na utrzymanie ośrodków dla uchodźców, instytucji ds. migrantów, kosztami deportacji;
- wzrost bezrobocia;
- napływ taniej siły roboczej, która jest konkurencją dla rodzimych pracowników;
- przejmowanie przez cudzoziemców ziemi rolnej⁷.

Do pozytywnych dla kraju przyjmującego skutków migracji można zaliczyć odmłodzenie struktury wiekowej ludności, napływ wysoko wykwalifikowanych specjalistów, poprawę przyrostu naturalnego, przyspieszenie wzrostu i rozwoju gospodarki, wzbogacenie kulturowe.

2. CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GRUP CUDZOZIEMCÓW

Według danych przytaczanych przez „The CIA World Factbook”, na terenie Polski przebywają obywatele 141 krajów⁸. Scharakteryzowanie każdego z nich wykracza poza ramy tego opracowania. Skupiono się zatem na opisie wybranych grup cudzoziemców. Kryterium wyboru była dla autora liczba imigrantów (Ukraina, Białoruś, Rosja) oraz odmienność kulturowa (Wietnam, Chiny).

2.1. Ukraina, Białoruś, Rosja

Od końca lat 80. obywatele Ukrainy są najliczniejszą i najbardziej widoczną grupą imigrantów. Szacuje się, że w Polsce rocznie pracuje około 100 tys. Ukraińców. Ustalenie dokładnej liczby utrudnia brak jednolitych statystyk. Przed wejściem do strefy Schengen mieli oni ułatwiony wjazd do Polski. Na podstawie wiz turystycznych mogli legalnie przekraczać granicę i przebywać u nas nie dłużej niż trzy miesiące oraz podejmować pracę bez zezwolenia Cześć z nich po wprowadzeniu w 2007 roku obostrzeń w ruchu wizowym, zdecydowała się pozostać nielegalnie. Mniej widoczni są Białorusini i Rosjanie. Ci pierwsi w 69% mają karty stałego pobytu. Drudzy natomiast w 24% posiadają tzw. ochronę uzupełniającą i są to głównie uchodźcy z Czeczenii. Najwięcej zezwoleń na pracę Ukraińcy otrzymali w sektorze budowlanym (30%) i sektorze gospodarstw domowych (21%). Białorusini dominowali w sektorze transportowym (41% zezwoleń) i budowlanym (15%). Imigrantom z Rosji wydano najwięcej pozwoleń na pracę w handlu (21%), nauce

---

⁶ *Ibidem*, s. 34.

⁷ A. Adamczyk, *Migracje zagraniczne do Polski a problem bezpieczeństwa społeczno-politycznego*, „Przeгляд Strategiczny”, nr 2/2013, s. 222.

⁸ G. Walczak, *op. cit.*, s. 128.

IMIGRANCI W POLSCE – SYTUACJA PRAWNA CUDZOZIEMCÓW
ORAZ CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GRUP

i technice (11%)⁹. Opisaną tendencję ilustruje tabela 1. Odnosi się ona wprawdzie do analizy województwa mazowieckiego, ale podobny trend kształtuje się w całej Polsce.

Tabela 1. Zezwolenia na pracę wg kraju pochodzenia imigranta oraz głównych sektorów zatrudnienia w województwie mazowieckim w 2011 roku (dane w %)

Sektor zatrudnienia	Polska				woj. mazowieckie			
	Ogółem	Ukraina	Białoruś	Rosja	Ogółem	Ukraina	Białoruś	Rosja
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	4	6	1	5	3	4	0	8
Przetwórstwo przemysłowe	10	9	3	9	3	3	1	7
Budownictwo	22	30	15	10	28	36	23	13
Handel hurtowy i detaliczny	17	7	9	21	19	4	6	17
Transport i gospodarka magazynowa	6	7	41	9	4	5	37	5
Gastronomia i hotelarstwo	7	2	1	4	6	2	1	4
Informacja i komunikacja	1	0	3	4	1	0	3	2
Sektor finansowy i ubezpieczeniowy	0	0	0	1	0	0	0	2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	8	3	11	5	4	1	12
Edukacja	1	0	1	1	1	0	0	2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1	1	0	2	0	1	0	1
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	11	21	3	6	18	34	5	10
<i>Liczba wydanych zezwoleń</i>	<i>40808</i>	<i>18669</i>	<i>1725</i>	<i>549</i>	<i>22846</i>	<i>10677</i>	<i>999</i>	<i>272</i>

Źródło: *Raport z badania imigrantów w Polsce 2013*, Zespół Fundacji Ośrodka Badań nad Migracjami.

Badania wykazują, że powodami imigracji z krajów byłego Związku Radzieckiego są głównie względy ekonomiczne, w tym szczególnie:

- brak pracy w kraju pochodzenia;
- niezadowalający poziom wynagrodzenia w swoim kraju;
- niski poziom świadczeń socjalnych;
- niezadowolenie z pracy w kraju pochodzenia.

Pozostałe czynniki warunkujące przyjazd do Polski to:

- chęć nauki języka polskiego;
- chęć podjęcia studiów w Polsce;
- przyjazd do rodziny lub znajomych;
- przyczyny polityczne¹⁰.

Obywatele Ukrainy pracują głównie sezonowo w rolnictwie i sadownictwie. Przyjmują oni postawę asymilacyjną, która polega na przyswojeniu kultury polskiej i ograniczeniu kontaktów z innymi Ukraińcami. Często zawierają związki małżeńskie

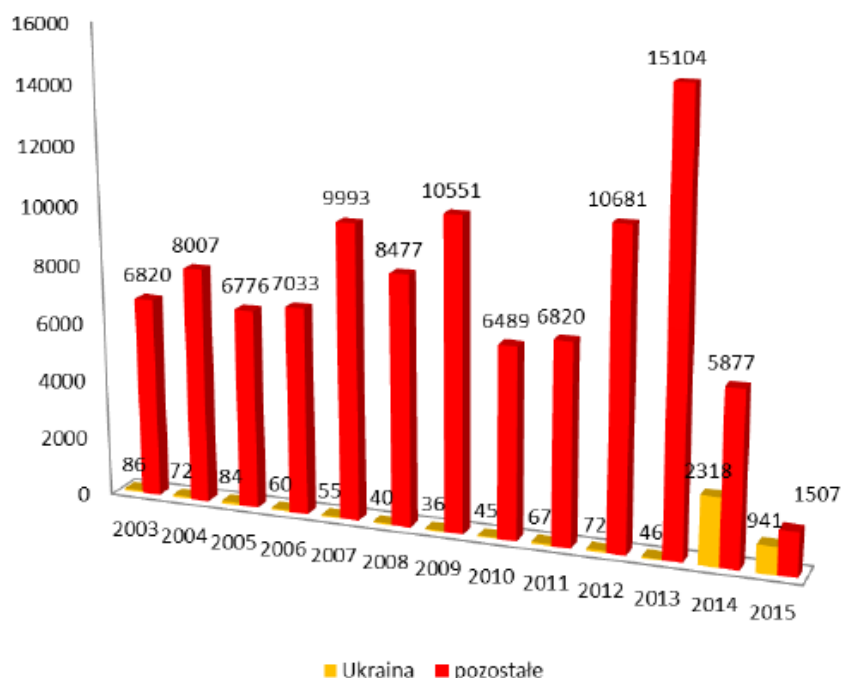
⁹ *Raport z badania imigrantów w Polsce*, www.nbp.pl/badania/seminaria/17i2014.pdf [dostęp z dnia: 22.04.2015].

¹⁰ *Ibidem*.

z obywatelami Polski. Mimo uproszczonych przepisów ubiegania się o legalne zatrudnienie, Ukraińcy nadal uważają je za skomplikowane i dokuczliwe, w związku z czym stosują rozmaite strategie radzenia sobie z życiem i pobyt w Polsce. Są to:

- strategia zatrudniania na podstawie zezwolenia – ucieczka w legalne zatrudnienie ma na celu legalizację pobytu, może mieć formę fikcyjnego zatrudnienia, co obserwuje się najczęściej wśród kobiet zajmujących się handlem bazarowym lub pomocą domową i jednocześnie pracujących „legalnie” na część etatu;
- strategia zatrudniania krótkoterminowego – wize wydawane na podstawie oświadczeń pracodawców pozwalają na krótkoterminowe zatrudnienie, są łatwe do uzyskania i mogą zapewnić legalizację pobytu;
- strategia studencka – studenci z Ukrainy liczą na lepsze niż w ojczyźnie wykształcenie oraz pozostanie po studiach na polskim rynku pracy;
- strategia małżeńska – wchodzenie w związki małżeńskie z obywatelami polskimi, co otwiera możliwość pracy bez zezwolenia i ułatwia uzyskanie zgody na pobyt na czas oznaczony;
- Karta Polaka – jest to dokument potwierdzający przynależność do narodu polskiego i uprawniający do pobytu i legalnej pracy;
- pobyt nielegalny – dotyczy głównie osób, które wjechały do Polski legalnie, ale nie opuściły jej w dopuszczonym terminie¹¹.

Według raportu opracowanego przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, w latach 2003-2015 prawie 4 tys. obywateli Ukrainy złożyło wniosek o nadanie statusu uchodźcy w RP, co pod względem składanych wniosków uchodźczych stawia ich na drugim miejscu, za Rosją.

Rys. 3. Liczba wniosków o nadanie statusu uchodźcy przez obywateli Ukrainy i pozostałe kraje w latach 2003-2015

Źródło: Raport na temat obywateli Ukrainy opracowany przez Urząd do Spraw Cudzoziemców.

¹¹ M. Bieniecki, M. Pawlak, *Strategie ukraińskich migrantów zarobkowych wobec polskiej rzeczywistości instytucjonalnej*, Warszawa 2010, s. 41-49.

Wg stanu na dzień 26 kwietnia 2015 r., obywatele Ukrainy starający się o status uchodźcy stanowią 38% ogólnej liczby ubiegających się. W oparciu o informacje uzyskane od wnioskodawców wyłoniono kilka następujących profili wnioskodawców:

- Profil Majdanu (polityczny) – osoby uczestniczące w kijowskim Euromajdanie, bądź w innych regionalnych protestach, przynależące do różnych organizacji, obawiające się konsekwencji swoich działań;
- Profil Krymski – osoby przybywające z Krymu, w większości narodowości ukraińskiej, obawiające się o swoje bezpieczeństwo ze względu na narodowość lub wyznanie (muzułmanie);
- Profil Wschodniej Ukrainy – mieszkańcy obwodu donieckiego i ługańskiego powołujący się na groźną sytuację w miejscu zamieszkania, brak możliwości leczenia, znalezienia pracy;
- Profil osób obawiających się powołania do wojska – mężczyźni w wieku od 20 do 45 lat, z których część otrzymała już wezwanie na komisję poborową;
- Profil osób obawiających się prześladowań religijnych lub narodowościowych – częściowo pokrywa się z poprzednimi profilami, są to osoby pochodzące z Krymu i Donbasu¹².

Polska, będąca do niedawna głównym krajem emigracji zarobkowej obywateli Ukrainy, staje się dla niektórych mało atrakcyjna. Wybierają pracę we Włoszech, Hiszpanii, Portugalii, Czechach.

Podobnie jak Ukraińcy, część Białorusinów przebywających w Polsce należy do mniejszości narodowej. Ponad 40 tys. mieszka w województwie podlaskim. Pracują głównie w sektorze budowlanym, ale także w usługach domowych i przy pracach sezonowych w rolnictwie. Przyjeżdżają do nas także w celach handlowych, choć wejście do strefy Schengen znacznie zahamowało zjawisko handlu przygranicznego. Na mocy umowy o małym ruchu przygranicznym, podpisanej pomiędzy Polską a Białorusią, osoby mieszkające w promieniu 30 km od granicy mogą ją przekraczać bez posiadania wiz, zatem statystyki imigracyjne nie ujmują Białorusinów z terenów przygranicznych przyjeżdżających do Polski na zakupy.

Rosjanie także tworzą w Polsce mniejszość narodową, ale znacznie mniej liczną niż Ukraińcy, czy Białorusini. Ich największe skupisko znajduje się w województwie mazowieckim. Zdecydowana większość pochodzi z Czeczeni, Inguszetii, Dagestanu i najczęściej ubiega się o status uchodźcy. Polskę traktują jako kraj tranzytowy w drodze do Niemiec, Francji, Belgii.

2.2. Wietnam

Migracje obywateli Wietnamu do Polski miały zróżnicowany charakter i związane były z wojną wietnamską, trudną sytuacją ekonomiczną, nadmiernym zagęszczeniem ludności. Pierwszą falę stanowili studenci i doktoranci przybywający do naszego kraju na mocy umów międzynarodowych od lat 50. do 70. ubiegłego stulecia. Mimo że po ukończeniu studiów zobowiązani byli do powrotu do Wietnamu, wielu pozostało w Polsce. Drugą falę emigracji wietnamskiej datuje się na lata 90. XX wieku, kiedy to obywatele Wietnamu mogli szukać pracy poza granicami swojego kraju. Jest to głównie emigracja zarobkowa, zajmująca się handlem i gastronomią. Ustalenie liczby Wietnamczyków na terytorium RP jest trudne i według różnych szacunków oscyluje między 25-60 tys. osób, choć najbardziej prawdopodobna jest liczba 40 tys.¹³ Stanowią oni doskonale zorganizowane środowisko migracyjne, z liczną siecią powiązań rodzinnych, towarzyskich, bizne-

¹² Raport na temat obywateli Ukrainy [dostęp z dnia: 23.04.2015].

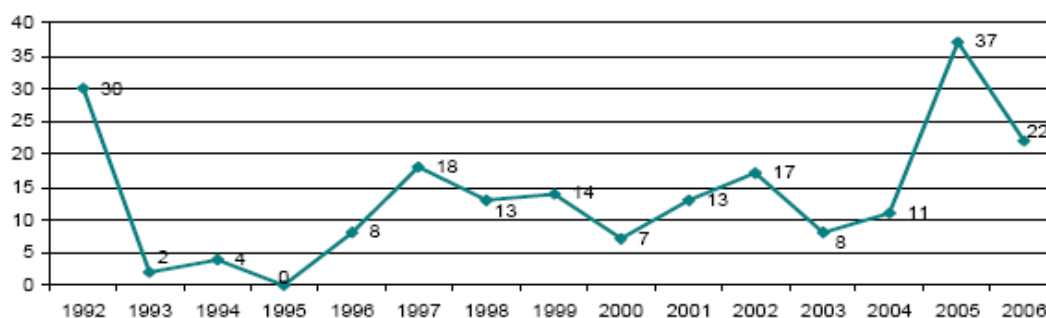
¹³ T. Halik, A. Kosowicz, A. Marek, *Imigranci w polskim społeczeństwie*, Warszawa 2008, s. 108.

sowych. Są to głównie ludzie młodzi, osiedlający się w dużych miastach, jak Warszawa, Wrocław, Gdańsk, Kraków, Szczecin, Katowice Poznań. Około 60% nie posiada udokumentowanego pobytu w Polsce. W Warszawie stworzyli swoją „małą ojczyznę”, korzystają z wietnamskich sklepów, barów karaoke, restauracji. Zatrudnienie znajdują często w Chińskim Centrum Handlowym w Wólce Kosowskiej oraz w centrum Maximus w Nadarzynie. Część traktuje Polskę jako kraj tranzytowy w drodze do Wielkiej Brytanii, Francji, Włoch, Kanady, Stanów Zjednoczonych. W dorosłe życie wchodzi już przedstawiciele drugiego pokolenia imigrantów wietnamskich. Wietnamczycy skupiają się w działających na terenie Polski organizacjach, takich jak Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Wietnamczyków, Stowarzyszenie Wietnamczyków w Polsce „Solidarność i Przyjaźń”, Stowarzyszenie na rzecz Demokracji i Pluralizmu, Klub Kobiet Wietnamskich, Klub Młodzieży, Klub Seniorów, Klub Poetów Wietnamskich, Centrum Integracji Thang Long¹⁴.

„Solidarność i Przyjaźń” jest organizacją najliczniej skupiającą obywateli Wietnamu, pomagającą im w kwestiach prawnych, losowych. Wspólnie organizują imprezy i akcje charytatywne, propagują kulturę wietnamską, współpracują z władzami polskimi w zakresie wyeliminowania drobnej przestępczości i nielegalnej imigracji swoich rodaków. Centrum Integracji Thang Long promuje kulturę wietnamską także wśród Polaków. Uczestniczy w Warszawskich Wielokulturowych Street Party, Świącie Ulicy Żąbkowskiej, Warsztatach Kuchni Wietnamskiej. Obywatele Wietnamu wydają kilkanaście gazet, większość jest dostępnych w centrach handlowych w Wólce Kosowskiej. Od 2009 roku działa największa internetowa gazeta skierowana do Wietnamczyków zamieszkujących państwa Unii Europejskiej – „Vietinfo.eu”¹⁵.

Dzieci imigrantów wietnamskich uczęszczają do polskich szkół. W przypadku niemówiących po polsku, mają status wolnego słuchacza. Uczą się szybko i łatwo, nie mają problemów nawet z polską ortografią, łatwo się integrują z klasą i nie izolują ze społeczności szkolnej. Są postrzegane jako bardzo pracowite, bezkonfliktowe, koleżeńskie, systematyczne i zdyscyplinowane. Są nastawione na osiągnięcie jak najlepszych wyników w nauce. Mimo że Wietnamczycy są najliczniejszą grupą azjatyckich emigrantów, nie prowadzą w Polsce swoich szkół.

Tylko około 1% cudzoziemców ubiegających się o obywatelstwo polskie stanowią Wietnamczycy, co plasuje ich na 20. miejscu.

Rys. 4. Liczba Wietnamczyków, którzy w latach 1992-2006 uzyskali obywatelstwo polskie na podstawie art. 8 Ustawy o obywatelstwie polskim

Źródło: *Społeczność wietnamska w Polsce, polityka migracyjna Wietnamu: raport*, Warszawa 2007.

¹⁴ G. Walczak, *op. cit.*, s. 145-146.

¹⁵ W. Polońska, *Swojska egzotyka, czyli kilka słów o akulturacji Wietnamczyków w Polsce*, <http://www.mie.dzykulturowa.org.pl/cms/swojska-egzotyka-czyli-kilka-slo.html> [dostęp z dnia: 01.05.2015].

Równie mało ubiega się o status uchodźcy. Są to głównie mężczyźni w wieku od 25 do 50 lat i stanowią około 1% imigrantów przebywających na terenie Polski ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy¹⁶.

Tabela 2. Decyzje wydane Wietnamczykom starającym się o status uchodźcy w Polsce w latach 1992-2003

ROK	RODZAJ DECYZJI / LICZBA OSÓB			
	DECYZJE POZYTYWNE	DECYZJE NEGATYWNE	UMORZENIE / POZOSTAWIENIE WNIOSKU BEZ ROZPOZNANIA	ZGODA NA POBYT TOLEROWANY
1992	-	-	-	-
1993	-	-	-	-
1994	-	-	-	-
1995	-	-	-	-
1996	-	-	-	-
1997	-	-	2	-
1998	-	3	4	-
1999	-	9	-	-
2000	-	101	9	-
2001	-	187	25	-
2002	-	105	3	-
2003	1	24	1	-

Źródło: *Spoleczność wietnamska w Polsce, polityka migracyjna Wietnamu: raport*, Warszawa 2007.

Obserwuje się nadużywanie przez Wietnamczyków procedur legalizacji pobytu poprzez:

- zawieranie małżeństw z obywatelami polskimi tylko w celu legalizacji pobytu;
- wykonywanie pracy bez zezwolenia;
- uzyskiwanie zameldowania w miejscu innym niż faktyczne miejsce zamieszkania;
- próby wyłudzenia karty pobytu na podstawie nie swoich dokumentów;
- próby korumpowania urzędników.

Imigranci wietnamscy mają bardzo duże zdolności adaptacyjne. Ich strategią jest unikanie konfliktów, czego podłożem jest założenie „nie jesteśmy u siebie”. Przyczyniło się to do pozytywnego postrzegania tej grupy w Polsce. Mają problemy z określeniem swojej tożsamości, tworzą polsko-wietnamską hybrydę. Mówią o sobie: *Jesteśmy jak banan – żółci na wierzchu, biali w środku*¹⁷.

2.3. Chiny

Migracje chińskie charakteryzuje wielowiekowa tradycja. Rozpoczęły się w średniowieczu i miały związek z rozwojem handlu morskiego. Obecnie imigranci chińscy stanowią największą po Meksyku i Indiach grupę. Szacuje się, że poza ojczyzną żyje około 35 mln Chińczyków i obywateli pochodzenia chińskiego¹⁸.

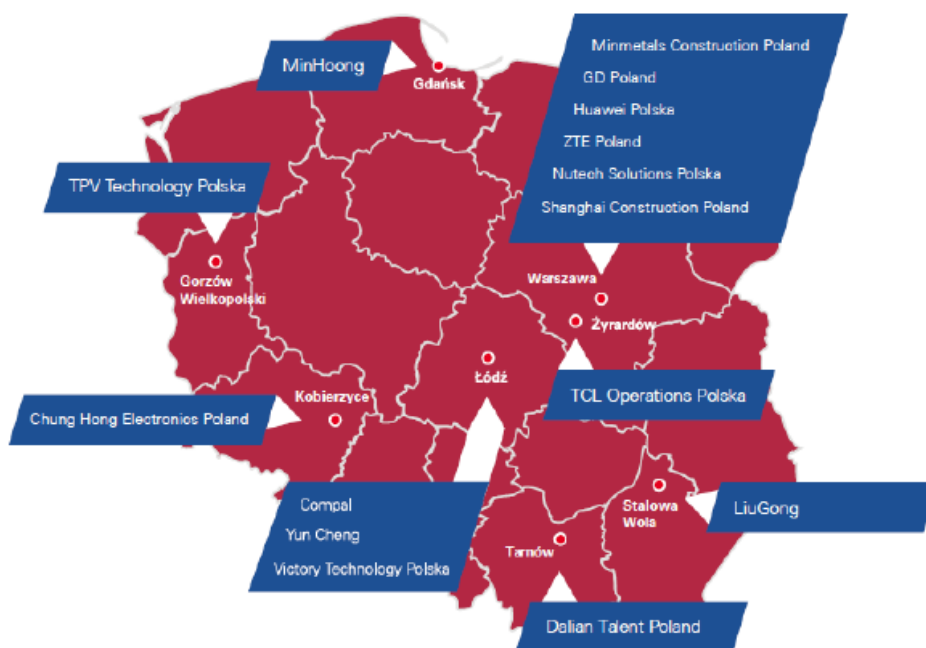
Polska jest uważana za nowe państwo imigracji chińskiej, co może wynikać z nasylenia rynku pracy Europy Zachodniej. Migracja do Polski jest stosunkowo nowym zjawiskiem, które nasiliło się po naszym wejściu do struktur unijnych. Na zwiększenie

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ K. Wysińska, A. Piłat, *Spoleczności wschodnioazjatyckie w Polsce oraz w wybranych krajach regionu i świata*, Warszawa 2011, s. 2.

liczby imigrantów chińskich miało wpływ porozumienie ADS, które weszło w życie w 2004 roku i polega między innymi na ułatwieniach uzyskania wiz w strefie Schengen dla zorganizowanych grup turystów chińskich, pod warunkiem że wjazd organizuje zaaprobowane biuro podróży¹⁹. Imigranci z Chin przebywający w Polsce to głównie pracownicy zatrudniani na kontraktach w chińskich przedsiębiorstwach, najczęściej budowlanych. Drugą grupę Chińczyków stanowią osoby zajmujące się handlem i gastronomią. Ponad 400 chińskich firm ma siedzibę w Wólce Kosowskiej pod Warszawą. Jest to Chińskie Centrum Handlowe, największa w Europie Środkowo-Wschodniej giełda chińskich artykułów²⁰. Kolejną grupą imigrantów są chińscy studenci, głównie kierunków technicznych i ekonomicznych, podejmujący naukę w Polsce. Ośrodki koncentracji imigrantów chińskich pokrywają się z mapą inwestycji chińskich w Polsce.

Rys. 5. Skupiska obywateli Chin w Polsce

Źródło: Wysińska K., Piłat A., *Społeczności wschodnioazjatyckie w Polsce oraz w wybranych krajach regionu i świata*, Warszawa 2011.

Napływ Chińczyków do Polski ma charakter ograniczony, biorąc pod uwagę liczbę ludności Chińskiej Republiki Ludowej i silną presję migracyjną. Około 50% przyjazdów obywateli ChRL do Polski ma charakter bezwizowy, co wynika z faktu, że około 8 mln obywateli Chin posiada paszporty służbowe, które zwalniają ich z obowiązku wizowego. Bardzo mało obywateli Chin przebywa w Polsce na podstawie zezwoleń upoważniających do długotrwałego pobytu, mimo że większość wydanych decyzji jest pozytywna. Zezwolenia na pracę otrzymało w 2005 roku 250 osób, w 2008 już prawie 3 tysiące, a w 2010 ponad 6 tysięcy. Imigranci chińscy zastępują stopniowo imigrantów wietnamskich. Przybywają do nas z innych krajów europejskich.

Zatrudnianie obywateli chińskich w Polsce wiąże się z licznymi problemami, do których należą między innymi:

- nierzetelność chińskich pośredników rekrutujących pracowników;

¹⁹ *Ibidem*, s. 22.

²⁰ G. Walczak, *op. cit.*, s. 146.

- wysokie oczekiwania imigrantów;
- traktowanie pobytu w Polsce jako etapu przejściowego dalszej migracji;
- praca w „szarej strefie”;
- możliwość wszczynania konfliktów i strajków;
- groźba pojawienia się lokalnych konfliktów społecznych;
- trudności z uznawaniem kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego;
- brak chęci powrotu do kraju po zakończeniu kontraktu;
- niebezpieczeństwo pojawienia się chińskich grup przestępczych²¹.

Mimo niewielkiej liczby Chińczyków i ich krótkoterminowych pobytów, w Polsce zarejestrowano kilka organizacji skupiających tę społeczność. Są to: Polsko-Chińskie Towarzystwo Gospodarczo-Kulturalne, Polskie Stowarzyszenie Chińczyków, Stowarzyszenie Polsko-Chińskiej Promocji Ekonomicznej i Handlowej, Polsko-Chińska Izba Gospodarcza, Polsko-Chińska Izba Handlowa²².

Chińczycy w Polsce grupują się w swoim środowisku, nie asymilują się, z reguły nie zawierają małżeństw mieszanych. Są grupą zamkniętą, nieufną. Są mało zauważalni w społeczeństwie poza miejscem ich pracy. Charakteryzują się natomiast dużą mobilnością, w zależności od koniunktury zmieniają miejsce pobytu, pracy, przebranżawiają się. Uważają Polskę za kraj mało atrakcyjny, skomplikowany pod względem procedur urzędowych.

3. PRAWA I OBOWIĄZKI CUDZOZIEMCÓW W POLSCE

Od początku lat 90. rozgorzała dyskusja, czy cudzoziemcy przebywający na terenie RP podlegają polskiemu prawu. Trybunał Sprawiedliwości zdecydował, że takiemu samemu prawodawstwu podlegają wszyscy przybywający na terenie Polski.

Przebywanie na terytorium obcego państwa wiąże się zarówno z nabyciem praw, ale też licznymi obowiązkami. Znajomość jednych i drugich ułatwia pobyt i może pomóc w integracji z lokalnym społeczeństwem. Prawa i obowiązki określają zasady wjazdu do Polski i pobytu, wykonywania pracy, zakładania działalności gospodarczej, edukacji, nabywania nieruchomości, podlegania polskiemu postępowaniu karnemu.

Cudzoziemcy mogą, zgodnie z Ustawą o cudzoziemcach, przekraczać granicę oraz przebywać na terytorium Polski na podstawie ważnego dokumentu podróży oraz wizy, z wyjątkiem wjeżdżających na podstawie uregulowań o ruchu bezwizowym oraz posiadających zezwolenie na zamieszkanie na oznaczony czas, zezwolenie na osiedlenie się i zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich²³. Muszą posiadać środki finansowe na pobyt. W przypadku pobytu nieprzekraczającego 3 dni jest to kwota co najmniej 300 złotych lub jej równowartość w obcej walucie, umożliwiającą zakwaterowanie, wyżywienie, przejazd i wyjazd z Polski. Przy dłuższych pobytach należy posiadać środki w wysokości co najmniej 100 złotych na każdy dzień pobytu²⁴. Potwierdzeniem posiadania pieniędzy mogą być czek, karta kredytowa, oryginał zaproszenia. Brak podczas pobytu wizy, zaproszenia, zezwolenia na zamieszkanie na określony czas, osiedlenie, pobyt, wykonywanie pracy lub działalności gospodarczej stanowi podstawę do wydalenia z terytorium RP i zakaz ponownego przyjazdu przez kilka lat. Cudzoziemiec musi dopełnić obowiązku meldunkowego we właściwym dla miejsca za-

²¹ *Migracje z Chin*, <https://emn.gov.pl/download/75/12093/MigracjezChin.pdf> [dostęp z dnia: 12.05.2015].

²² K. Wysińska, A. Piłat, *op. cit.*, s. 26.

²³ M. Gwiazda i in., *Prawa i obowiązki obywateli państw trzecich w Polsce: informator*, Lublin 2010, s. 9.

²⁴ Wysokość środków reguluje Rozporządzenie MSWiA z dnia 22 grudnia 2008 r. (Dz. U. 2008, nr 235, poz. 1611).

mieszkania urządzenie miasta lub gminy najpóźniej w czwartym dniu od przekroczenia granicy.

Jedną z form legalizacji pobytu jest zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony (dłuższy niż 3 miesiące). Przesłanki do tego stanowi uzyskanie zezwolenia na pracę, prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie obowiązujących w naszym kraju przepisów, związek małżeński z polskim obywatelem, bycie ofiarą handlu ludźmi, bycie małoletnim, urodzonym na terenie RP dzieckiem cudzoziemca, pobyt w celu studiowania, pełnienie funkcji religijnych (duchowny, członek zakonu). Na czas nieoznaczony można uzyskać zezwolenie na osiedlenie się. Mogą z niego skorzystać małoletnie dzieci cudzoziemca urodzone w Polsce, osoby będące ponad 3 lata małżonkiem polskiego obywatela, osoby przebywające ponad 10 lat na podstawie tzw. pobytu tolerowanego. Formularze wniosków o udzielenie przez wojewodów wyżej wymienionych form legalizacji i ich wzory dostępne są na stronie Urzędu do Spraw Cudzoziemców, w konsulatach, w Wydziałach Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Urzędów Wojewódzkich. W przypadku decyzji odmownej imigrant ma prawo zgłosić odwołanie do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie, a w dalszej kolejności skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego²⁵. Dokumentem zezwalającym na pobyt jest karta pobytu.

Zezwolenie na pracę regulują następujące akty prawne: Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Ustawa z 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, Kodeks Pracy, Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz wojewódzkie kryteria wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców. Najczęściej wykonywanymi formami pracy przez imigrantów są: umowa o pracę na okres próbny, umowa o pracę na czas określony, umowa zlecenia, umowa o dzieło, umowa agencyjna. Wniosek o wydanie zezwolenia na pracę do właściwego wojewody może złożyć pracodawca. W wydanym zezwoleniu muszą znaleźć się informacje o pracodawcy, cudzoziemcu, stanowisku pracy, okresie ważności zezwolenia. Nielegalne wykonywanie pracy wiąże się z nałożeniem sankcji w postaci grzywny zarówno na pracodawcę, jak i pracownika. Najdotkliwszą karą jest wydanie decyzji o wydaleniu.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej rodzimy rynek pracy otworzył się na unijnych przedsiębiorców. Mogą oni prowadzić działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak Polacy. Cudzoziemcy z poza państw unijnych podlegają w tym zakresie jedynie ograniczeniom wynikającym z Ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej. Podział na obywateli państw unijnych i „pozaunijnych” wprowadza Artykuł 13 ww. ustawy. Obywatelowi UE przysługuje prawo do pobytu dłuższego niż 3 miesiące, a po upływie 5 lat nieprzerwanego pobytu nabywa prawo do pobytu stałego. Pozostali cudzoziemcy prowadzący działalność gospodarczą mogą liczyć na zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony. Istnieje też możliwość uzyskania zezwolenia na osiedlenie się. Przedsiębiorca-cudzoziemiec zobowiązany jest do uczciwego i rzetelnego wykonywania działalności gospodarczej, poszanowania zasad uczciwej konkurencji, dobrych obyczajów i ochrony interesów konsumentów. Na swoich produktach musi zamieszczać informacje w języku polskim o danych firmy i towaru.

Imigranci korzystają z dostępu do polskiej edukacji w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie przyjmowania osób niebędących obywatelami polskimi do publicznych przedszkoli, szkół, zakładów kształcenia nauczycieli i placówek, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 października 2006 r. w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestnictwa

---

²⁵ M. Gwiazda, *op. cit.*, s. 15.

w badaniach naukowych i pracach rozwojowych²⁶. Cudzoziemcy, podobnie jak Polacy, podlegają obowiązkowi szkolnemu do 18 roku życia. Naukę pobierać mogą w placówkach państwowych lub prywatnych bez względu na status prawny lub podstawę pobytu, co oznacza, że stosuje się to również do dzieci nielegalnych imigrantów. Z nauki na poziomie ponadgimnazjalnym nie wszyscy cudzoziemcy korzystają na takich samych zasadach jak Polacy. Muszą spełniać określone wymagania, takie jak: wystarczająca znajomość języka polskiego, świadectwo ukończenia szkoły podstawowej, zaświadczenie lekarskie o braku zdrowotnych przeciwwskazań²⁷. W przypadku braku możliwości przedstawienia wymaganych dokumentów, kandydat na ucznia może przystąpić do egzaminu wstępnego do polskiej szkoły średniej.

Obywatele państw trzecich mogą podejmować w Polsce studia stacjonarne pierwszego i drugiego stopnia, studia wyższe jednostopniowe, podyplomowe oraz doktorantkie, brać udział w stażach naukowych, zawodowych i habilitacyjnych oraz praktykach. Warunkami podjęcia nauki w szkole wyższej są: polskie świadectwo dojrzałości lub jego zagraniczny odpowiednik (wtedy musi być zalegalizowany w Polsce), posiadanie wizy, karty pobytu lub innego uprawniającego do pobytu dokumentu, brak przeciwwskazań do studiowania danego kierunku, posiadanie ubezpieczenia zdrowotnego lub Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego²⁸. Przed podjęciem nauki należy ukończyć roczny kurs języka polskiego.

Cudzoziemcy mogą nabywać w Polsce nieruchomości, ale wymaga to specjalnego zezwolenia wydawanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych na wniosek złożony przez zainteresowanego. Zezwolenie musi zawierać informację dotyczącą sprzedającego i kupującego, przedmiotu nabycia i specjalnych warunków, jeśli takowe istnieją. Zezwolenie jest ważne 2 lata od dnia wydania²⁹.

Imigrant może być podczas pobytu w Polsce stroną w postępowaniu karnym. Jako osoba pokrzywdzona w postępowaniu przed policją, sądem, prokuraturą ma prawo być reprezentowany przez wyznaczonego z urzędu pełnomocnika. Może działać jako oskarżyciel posiłkowy. Jeżeli jest oskarżonym, ma prawo do korzystania z bezpłatnej usługi tłumacza podczas postępowania wstępnego i rozprawy, jak również do tłumaczenia pism procesowych.

Obywatele państw trzecich korzystają w Polsce z prawa do świadczeń z pomocy społecznej określonych w Ustawie o pomocy społecznej, na takich samych zasadach jak obywatele polscy, co może przybierać formę udzielenia schronienia, zapewnienia posiłków, ubrania, zasiłku celowego.

Na państwie leży obowiązek zapewnienia opieki zdrowotnej w szczególności dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i starszym. Imigranci objęci ubezpieczeniem, czyli tacy, którzy posiadają wizę, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenie na osiedlenie się i zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE, mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej. Obejmuje to między innymi: diagnostykę, wczesne wykrywanie chorób, podstawową opiekę zdrowotną, rehabilitację, zabiegi stomatologiczne, leczenie szpitalne, terapię psychologiczną, opiekę paliatywną, pielęgnację osób niepełnosprawnych, opiekę nad kobietą ciężarną, opiekę prenatalną nad płodem³⁰.

---

²⁶ *Ibidem*, s. 35.

²⁷ *Ibidem*, s. 36.

²⁸ *Ibidem*, s. 37.

²⁹ *Ibidem*, s. 44.

³⁰ E. Ostaszewska-Żuk, *Prawa cudzoziemców w Polsce – wybór*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012, s. 98-99.

PODSUMOWANIE

Imigranci w państwie przyjmującym mogą być traktowani w dwojaki sposób. W latach 90. ubiegłego wieku w literaturze dotyczącej emigracji pojawiło się pojęcie sekurytyzacji. Związane było z postrzeganiem migracji w kategoriach zagrożenia dla państwa i społeczeństwa przyjmującego. Imigrantów postrzegano jako element osłabiający tradycje narodowe, rujnąjący istniejący porządek społeczny, osłabiający rynek pracy³¹. Przyjmując cudzoziemców należy mieć świadomość takich zagrożeń. Sekurytyzację stosuje się w polityce krajowej i unijnej. Wyraża się w ochronie granic zewnętrznych Unii Europejskiej, kontroli napływu cudzoziemców spoza państw członkowskich. Coraz trudniejsze staje się włączanie cudzoziemców do społeczeństwa. Jest to droga do poszukiwania rozwiązań mających na celu ochronę przed terroryzmem, zapewnienie bezpieczeństwa własnym obywatelom.

Zwolennicy imigracji upatrują w obecności imigrantów wartość pożądaną. Uważają, że ich obecność przekłada się na rozwój nowych inwestycji, technologii, tworzenia nowych miejsc pracy. Korzyści widzą także w kwestiach kulturowych, np. poznawanie i implantowanie obyczajów innych narodów, nauka tolerancji, wielokulturowość jako element globalizacji.

Jakkolwiek by na cudzoziemców patrzeć, należy mieć świadomość, że według szacunków analityków tendencja osiedlania się w Polsce będzie rosła, imigracji nie da się powstrzymać i przestaje ona być zjawiskiem marginalnym. Należy ją traktować jako poważne wyzwanie społeczne. Trzeba więc szukać i przyjmować rozwiązania systemowe, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa społecznego, ekonomicznego i politycznego polskim obywatelom, jak również rozwiązania prawne, regulujące pobyt cudzoziemców w naszym kraju, gdyż jak zauważył kanadyjski polityk, Lester Pearson, *ludzkość wstępuje w epokę, w której różne cywilizacje będą musiały się nauczyć, jak ze sobą koegzystować i dokonywać pokojowej wymiany, ucząc się od siebie, poznając swoje dzieje, ideały, sztukę, kulturę, wzajemnie wzbogacając swoje życie. Alternatywą jest w tym przeludnionym świecie brak porozumienia, napięcie, zderzenie i konfrontacja*³².

---

³¹ A. Adamczyk, *op. cit.*, s. 219.

³² M. Bodziany, *Wielokulturowość i migracje w perspektywie zagrożeń cywilizacyjnych XXI wieku*, [w:] M. Żuber (red.), *Katastrofy naturalne i cywilizacyjne*, Wrocław 2007, s. 25.

BIBLIOGRAFIA

1. Adamczyk A., *Migracje zagraniczne do Polski a problem bezpieczeństwa społeczno-politycznego*, „Przegląd Strategiczny” nr 2/2013.
2. Bieniecki M., Józwiak I., Pawlak M., *Imigranci z Ukrainy na polskim rynku pracy i na rynkach pracy wybranych państw Unii Europejskiej. Analiza materiałów źródłowych*, www.depot.ceon.pl/bistream/handle/123456789/4163/Imigranci_z_ukrainy_na_polskim_ryнку_pracy_i_na_rynkach_pracy_wybranych_panstw_unii_europejskiej.pdf.
3. Bieniecki M., Pawlak M., *Strategie ukraińskich migrantów zarobkowych wobec polskiej rzeczywistości instytucjonalnej*, Warszawa 2010.
4. Bodziany M., *Wielokulturowość i migracje w perspektywie zagrożeń cywilizacyjnych XXI wieku*, [w:] M. Żuber (red.), *Katastrofy naturalne i cywilizacyjne*, Wrocław 2007.
5. Gmaj K., *Wprowadzenie w zagadnienia migracji i integracji*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012.
6. Gwiazda M. i in., *Prawa i obowiązki obywateli państw trzecich w Polsce: informator*, Lublin 2010.
7. Halik T., Kosowicz A., Marek A., *Imigranci w polskim społeczeństwie*, Warszawa 2008.
8. *Migracje z Chin*, <https://emn.gov.pl/download/75/12093/MigracjezChin.pdf>.
9. *Migracje zagraniczne ludności: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2013.
10. Ostaszewska-Żuk E., *Prawa cudzoziemców w Polsce – wybór*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012.
11. Polońska W., *Swojska egzotyka, czyli kilka słów o akulturacji Wietnamczyków w Polsce*, <http://www.miedzykulturowa.org.pl/cms/swojska-egzotyka-czyli-kilka-slo.html>.
12. *Raport na temat obywateli Ukrainy*, www.udsc.gov.pl.
13. *Raport z badania imigrantów w Polsce*, www.nbp.pl/badania/seminaria/17i2014.pdf.
14. Rogacki H., *Geografia społeczno-gospodarcza Polski*, Warszawa 2007.
15. *Spoleczność wietnamska w Polsce, polityka migracyjna Wietnamu: raport*, Warszawa 2007.
16. Walczak G., *Grupy cudzoziemców w Polsce*, [w:] A. Chmielecka (red.), *Od migracji do integracji: vademecum*, Warszawa 2012.
17. Wysińska K., Piłat A., *Spoleczności wschodnioazjatyckie w Polsce oraz w wybranych krajach regionu i świata*, Warszawa 2011.
18. Zięba M. (red.), *Migracja – wyzwanie XXI wieku*, Lublin 2008.

**IMMIGRANTS IN POLAND
– THE LEGAL SITUATION OF FOREIGNERS
AND THE CHARACTERISTIC OF SELECTED GROUPS**

Abstract: *The article describes the phenomenon of immigration to Poland. The author analyzes the most numerous and characteristic immigrant groups in Poland. The paper demonstrates foreigners' legal situation in the context of their rights and obligations. It indicates the positive and negative aspects of the immigration, both from the host country's point of view, as well as immigrants in Poland. It characterizes some problems with assimilation and integration of immigrants residing in Poland.*

Keywords: *migration, foreigners, immigrants, social policy, law*